

PAM

OPEN

Lisätyö
Yksintyöskentely
Yötyö

Kauppojen aukiolot laajenivat -
mitä kannattaa ottaa huomioon

Koulutus

Työnantajan on järjestettävä koulutusta, jos työntekijä sitä tarvitsee voidakseen ottaa työn vastaan. Koulutusvelvollisuus on melko suppea, kuitenkin tavallista työhön perehdyttämistä laajempi.

Esimerkkejä:

- 1) Työnantaja tarvitsee lisätyövoimaa kenkäosastolle, elintarvikelaitteissa on halukas tekemään lisätunteja kenkäosastolla. Työnantaja on tällöin velvollinen järjestämään uuden työn vastaanottamiseksi tarpeellinen koulutus.
- 2) Yrityksellä on kolme toimipistettä pääkaupunkiseudulla, työnantaja on velvollinen tarjoamaan lisätoita kaikista kolmesta toimipisteestä.
- 3) Yrityksellä on tarjolla kokin työtä, työnantaja ei ole velvollinen kouluttamaan osa-aikaista myyjää kokin ammattiin, jotta myyjä voisi ottaa vastaan lisätyötä.

HUOMIOITAVIA ASIOITA

Yrityksessä on käytävä yt-neuvottelut säännöllisen työajan alkamis- ja päättymisaikojen muuttuessa. Samalla työntekijän kannattaa ottaa keskusteluun mahdolliset työmatkojen vaikeutukset, lastenhoito-ongelmat sekä yö- ja yksintyöskentelyyn liittyvät uhat.

Työntekijälle selvitetään työhön sisältyvä mahdollinen yksintyöskentely ja sen työturvallisuusriskit.

Sunnuntaina tai kirkollisena juhlapyhänä saa teettää työtä vain, jos siitä on työsopimuksella sovittu tai työntekijä antaa siihen erikseen suostumuksensa.

Työntekijällä on kalenterivuoden aikana vähintään 22 työstä vapaata sunnuntaita, myös vaikka hän on antanut suostumuksensa sunnuntaityöhön.

Työntekijällä on kalenterivuoden aikana vähintään 17 perjantai-lauantai, lauantai-sunnuntai tai sunnuntai-maanantai vapaapäiväyhdistelmää.

Viikonloppuvapaista vähintään 9 annetaan lauantai-sunnuntai vapaapäiväyhdistelmänä, ellei työntekijä työskentele vain viikonloppuisin.

Vuosilomalle sijoittuvat viikonloppuvapaat lasketaan saaduiksi viikonloppuvapaiksi.

Työvuoroluetteloa laadittaessa on työntekijälle varattava tilaisuus esittää mielipiteensä.

Työntekijä saa sunnuntain tai kirkollisen juhlapäivän vapaaksi perustellusta perhesyystä, ilmoitettuaan siitä ennen työvuorolistan laatimista. Perusteltu perhesyy voi olla esimerkiksi suunniteltu sukulaismatka tai lapsen syntymäpäivä.

Valmistellessaan tai aikoessaan muuttaa tasoittumisjärjestelmää työnantajan on varattava luottamusmiehelle, tai jollei sellaista ole valittu, työntekijöille tilaisuus esittää mielipiteensä. Luonnokseen perehtymiseen on varattava riittävä aika.

Työvuorolistat ovat tärkeitä lisätyöoikeuden selvittämiseksi ja korvauksen laskemiseksi.

Lisätyöoikeuden toteutumista voi valvoa itse. Kirjaa suunnitellut ja tehdyt työtunnit ylös (merkitse kenen aloitteesta suunniteltu työvuoro on muuttunut), tarkista palkanauhasi ja valvo, että työsopimustunnit vastaavat todellisuutta. Näillä kaikilla voi olla vaikutusta myös muihin työehtosopimuksen etuihin.

Työntekijä tai hänen valtuuttamansa edustaja voi pyytää vanhat työvuoroluettelot nähtäväkseen. Ellei se onnistu, apua saa aluehallintovirastosta (AVI). Työnantajan on työsuojeluviranomaisen pyynnöstä toimitettava jäljennös työvuoroluetteloista.

YKSINTYÖSKENTELY

Yksintyöskentely on asiakaspalvelutyötä, jota työntekijä tekee yksin myymälässä, kioskissa, myymälän tai tavaratalon yhdessä kerroksessa tai huolto- ja liikenneasemalla.

Muistathan, että työnantajan vastuulla on huolehtia siitä että voit käytännössä pitää ruokaa kahvitaukosi, oli sitten kyseessä yksintyöskentely tai yötyö.

Yksintyöskentely ja väkivallan uhka

Väkivallan uhka ja tapaturman vaara korostuvat, kun työskennellään yksin. Työntekijä voi kokea voimakasta turvattomuuden tunnetta, koska hänellä ei ole mahdollisuutta saada apua työtovereilta. Yksintyöskentelyä onkin vältettävä aina, jos työhön liittyy vakavan tapaturman tai äkillisen sairastumisen vaara.

Yksityöskentely voi aiheuttaa voimakasta haittaa, jos se kestää pitkään, on pakollista ja siitä ei voi kieltäytyä sekä sitä tehdään suljetussa tiloissa yöaikaan. Joillekin meistä yksityöskentely ei vain sovi!

Yksityöskentelyn haittoja voidaan torjua:

- Suunnittelemalla työt niin, ettei yksityöskentelytilanteita synny, esimerkiksi palkkaamalla vartijoita.
- Laatumalla selkeät toimintaohjeet uhkaaviin tilanteisiin, työvälineiden käyttöön sekä turvallisuusasioihin.
- Perehdyttämällä ja kouluttamalla työntekijät säännöllisesti uhkatilanteiden varalta.
- Varustamalla työntekijät ja työskentelytilat toimivilla yhteydenpito-, hälytys- ja itsepuolustusvälineillä.

Vaarojen arviointi

Vaarojen arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa vaarat ennalta ja poistaa tai pienentää riskit ennen kuin sattuu tapaturma tai työntekijän terveys kärsii. Työnantajan on selvitettävä työstä, työympäristöstä tai työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät järjestelmällisesti ja säännöllisesti. Näissä tapahtuviin muutoksiin on reagoitava viipymättä.

Työnantajan tulee tehdä vaarojen arviointi joka sisältää myös työpaikkaan kohdistuvan väkivallan uhan arvioinnin. Arvioinnissa otetaan huomioon mm.:

- työskentely yksin (varsinkin ilta- ja yöaikaan)
- työpaikkaan kohdistuneet ja työpaikan lähiympäristössä sattuneet väkivaltatapaukset
- rahan tai arvokkaan omaisuuden käsittely.

Arvioidun vaaran perusteella työnantajan tulee järjestää työ ja työolosuhteet siten, että väkivallan uhkaa voidaan torjua tai vähentää. Kun työtehtävät edellyttävät yksityöskentelyä, tulee työnantajan toimia kiinteässä yhteistyössä työntekijöiden, työsuojelu- ja työterveyshenkilöstön kanssa.

Väkivallan uhkaa tulee torjua mm.:

- laatimalla menettelytapaohjeet väkivaltatilanteen varalle
- antamalla työntekijälle riittävä opastus tai koulutus käytössä oleviin turva- ja hälytysjärjestelmiin
- suunnittelemalla työpisteet rakenteellisesti turvallisiksi

- todetun väkivallan uhan huomioiminen työvoiman mitoituksessa sekä työvuoro- ja työaikasuunnittelussa
- varmistamalla yhteydenpito poliisiin tai vartiointiliikkeeseen, esimerkiksi puhelimella.

YÖTYÖ

Yötyö on kello 23:n ja 06:n välisenä aikana tehtävää työtä. Yövuorojen peräkkäisistä ja viikoittaisista määristä on rajoituksia laissa. Nuorilla työntekijöillä yötyön teettäminen on pääosin kielletty.

Työvuoron alkaessa tai päättyessä kello 23:n ja 06:n välillä voi työnantajalla olla myös valtioneuvoston päätöksen (VnP 869/1996) perusteella velvollisuus järjestää työmatkan kuljetus, mikäli paikkakunnalla ei ole kohtuullisesti käytettävissä yleistä kulkuneuvoa eikä työntekijällä ole mahdollisuutta oman auton käyttöön.

Yötyö ja jaksaminen

Yötyö kuormittaa työntekijää fyysisesti ja psyykkisesti enemmän kuin päivätyö. Yksilölliset erot sopeutumisessa yötyöhön voivat olla suuria. Kuormituksen suuruuteen vaikuttavia tekijöitä yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi ovat mm. perhesuhteet ja työmatkan käytettävän ajan piteneminen.

Yötyötä tekeville on tehtävä työnantajan kustannuksella terveystarkastuksia yötyötä aloittaessa sekä vaikutusten seuraamiseksi. Terveystarkastuksia tehdään ainakin, jos työntekijä tekee vähintään 20 yövuoroa vuodessa. Yötyön mahdollisesti aiheuttamien yleisten ja yksilöllisten terveyshaittojen selvittäminen kuuluu työterveyshuollon tekemään työpaikkaselvitykseen.

Voit itse vaikuttaa yötyössä jaksamiseen, kun huolehdit riittävästä unesta, syöt terveellistä ruokaa säännöllisin väliajoin ja muistat liikkua. Terveystarkastuksessa kannattaa käydä säännöllisesti.

Palvelulojen ammattiliitto PAM ry

Jäsenyys ja liittyminen, 030 100 600

Jäsenten työsuhdeasiat, 030 100 620

Työttömyysturvaneuvonta, 020 690 211

www.pam.fi, pam@pam.fi

**Palvelulojen
ammattiliitto**
Servicefacket